

ELS GRANS PROGRAMES DE L'EDUCACIÓ INFANTIL

En aquest apartat estava previst de publicar-hi un article referent a la immersió a Mallorca, però hem cregut més oportú inserir-lo en el proper número de PISSARRA que es dedicarà a l'ensenyament en català.

La reforma i la pràctica psicomotriu.

Per aquelles qüestions que semblen fruit de l'atzar han anat apareixent a la vegada dos eixos de renovació educativa ben diferenciables: la REFORMA i la Pràctica Psicomotriu Educativa.

Però en els processos socials -i l'educació n'és un de ben característic- ja hem après a cercar-hi respostes que van molt més enfora de la simple casualitat. Ningú podrà negar l'immens esforç realitzat per bona part del nostre teixit social per a dibuixar una nova identitat del ser en societat. No cal estendre'ns ara per explicar que el pas d'una societat autoritària a una societat en democràcia, que el pas des de la ràpida industrialització a la terciarització altament tecnificada de la nostra xarxa econòmica... suposa una crisi profunda a la que la «societat» cerca de donar-hi diferents respostes. I una d'elles és la transformació dels models educatius.

La REFORMA, i ho hem d'escriure amb lletres ben grosses per mèrits propis, és molt més que una reflexió d'ordre pedagògic: és una transformació relativa, però transformació, no sols d'alguns dels objectius educatius sinó del mateix sistema educatiu. El reconeixement del 0-2 anys com etapa educativa: l'intent de reconèixer i dotar el primer cicle educatiu, l'educació infantil, de significat i contingut propis -no fa gaire que només era un «pre...»-, la inclusió dintre de la proposta curricular ja no sols dels continguts d'aprenentatge sinó d'objectius de desenvolupament, la mateixa concepció de la proposta curricular amb els seus diferents nivells de concreció: DCB, PEC, PCC, PAC, PA, UD, ACI...⁽¹⁾ per més que a vegades ens puguin semblar un trencaclosques -no deim que els

trencaclosques són tan útils per ajudar al desenvolupament? - Són una eina extraordinàriament més flexible i per tant, més adaptable i eficaç per la planificació de l'acció educativa...

I la pràctica Psicomotriu Educativa?... és una estratègia educativa -em permeteu dir-ne didàctica?- pensada per atènyer uns objectius educatius.

És una proposta didàctica, en la mesura que les didàctiques són una manera de fer i d'estructurar els temps, els espais i els materials, per aconseguir uns objectius ben definits: la maduració afectiva.

Per què la maduració afectiva?. Per què en la mesura que el fillet aconsegueix la seva calma afectiva, en la mesura que assoleix "*l'ordenament satisfactori i estructurant de les seves necessitats més primàries, és capaç d'una interacció comprensiva del seu entorn i una construcció interna culturalment compartida i eficaç d'aquesta realitat exterior.*"⁽²⁾

Per dir-ho amb poques paraules perquè en la mesura que apareix la calma psicològica -d'allò que és efectiu- pot aparèixer la tensió cognitiva.

Però ... quina és la coherència amb el Disseny Curricular Bàsic?

El DCB d'Educació Infantil diu ⁽³⁾: «*malgrat que siguin importants a totes les etapes, els aspectes relacionals i afectius prenen un relleu especial a l'Educació Infantil. Les característiques dels infants que acudeixen al Centre d'Educació Infantil, fan imprescindible que hi trobi un clima càlid, acollidor i segur... En Educació Infantil, la creació d'un am-*

bient distès i afectuós... no és només un factor que contribueix al creixement personal, sinó una condició necessària perquè s'hi pugui produir».

Des del moment en que es considera «una condició necessària perquè es pugui produir el desenvolupament»⁽⁴⁾ no podrà quedar a l'atzar de les característiques personals de l'adult responsable de cada grup sinó que es farà necessari plantejar una metodologia, unes estratègies, ... en definitiva: una «forma d'estar» que garantitzin, en la mesura que això sigui possible, l'aparició i consolidació d'aquest sentiment de seguretat i benestar, considerat ara ja «condició per al desenvolupament».

I és en relació amb «aquesta forma d'estar» seguritzadora del fillet que la pràctica psicomotriu aporta, com no havia fet fins ara cap altre metodologia, una sistematització de recursos i maneres de fer perfectament descrits per a ser «fàcilment» emprats en la pràctica educativa de cada dia.

És aquesta una primera coherència i ben eficaç!... en la mesura que la pràctica psicomotriu educativa aconsegueix, al menys ho intenta, la segurització profunda de cada infant a partir de la seva expressivitat motriu... -ja hem quedat que aquí no pretendria explicar el com de la psicomotricitat-.

N'hi ha d'altres i no menys importants!

Rallam de «tenir una imatge ajustada i positiva de si mateix...» -Objectiu número 1 dels objectius generals de l'Àrea d'Identitat i Autonomia... de «La configuració de la imatge d'un mateix...» -Àrea d'Identitat i autonomia, Bloc 1-?.

El fillet d'aquesta edat té la particularitat de conquerir el món a través de la seva acció ⁽⁵⁾ «... i aquesta conquesta es fa d'una manera emocionada; el fillet viu tota les seves accions d'una manera molt emotiva... açò és l'originalitat de la relació del fillet amb el seu entorn -l'espai, els objectes i els altres-; la intensitat afectiva evident que es manifesta en la seva activitat -activitat psicomotriu-.

El conjunt d'aquestes accions, més ben dit: la percepció que el fillet té de les seves accions constitueixen la seva pròpia imatge:

* La imatge del cos té poc a veure amb l'esquema corporal -l'esquema corporal està lligat a la maduració neuromotora-.

-L'esquema corporal pot ser considerat com la intuïció que tenim de que s'ha de mobilitzar el nostre cos per realitzar una acció concreta -per exemple: un salt,...-.

-La maduració neuromotora progressa més enllà dels dotze anys i està lligada a la qualitat de la mielinització de les fibres nervioses.

* Tots tenim un esquema corporal molt semblant, però cada u de nosaltres té una imatge del propi cos ben diferent perquè aquesta és la configuració de les pròpies emocions viscudes en la nostra relació amb l'entorn.

Aquesta concepció, feta pròpia també per la pràctica psicomotriu, és la que dona suport a les estratègies pròpies d'aquesta organització didàctica ⁽⁶⁾.

Podríem també plantejar-nos una major concreció -encara més!- de la coherència de la pràctica psicomotriu en relació als objectius educatius i continguts d'aprenentatge des del DCB.

En els objectius generals de l'Àrea d'Identitat i Autonomia hi trobam: «Descobrir i utilitzar les possibilitats motrius, sensibles i expressives del

propi cos ...».

En la pràctica psicomotriu.

La sala és un camp d'assaig continu, és allà on viu el plaer sensomotriu en totes les possibilitats: salta, s'arrossega, puja molt amunt, s'amaga, juga amb robes, coixins i pilotes, reposa, espera, descobreix,...

També assaja la manipulació racional dels objectes: des de les aparatoses construccions amb els característics coixins fins a les més difícils i precises fetes amb les fustetes.

La seva expressivitat ve afavorida amb la distensió aconseguida, ja que la distensió normativa i emotiva augmenta el nivell de flexibilitat del cos i la capacitat d'experimentar.

En aquests mateixos objectius generals (Àrea d'Identitat i Autonomia) també hi trobam: «Adonar-se'n dels propis sentiments, emocions i necessitats, comunicar-les als altres, així com adonar-se i respectar els sentiments, emocions i necessitats dels altres».

En la pràctica psicomotriu...

El fillet troba un mirall en la mirada de l'adult -Hi troba un coneixement i reconeixement de les seves

emocions-.

En la verbalització que es fa al final de cada sessió on cada un, només pel fet d'explicar el que més li ha agradat, el que li ha fet per... ,pren consciència i la fa prendre als altres, del que ha sentit.

Per la lentificació dels moviments que a vegades s'utilitza perquè el fillet pugui pensar el que fa, com ho fa, que fa l'altre, com ho fa l'altre...

En els objectius generals d'àrea referits a comunicació i representació es diu "*Utilitzar les diverses formes de representació -llenguatge oral i escrit, expressió plàstica, dramàtica, corporal...- per evocar situacions, accions, desig i sentiments, ja siguin reals o imaginaris*" i també es diu "*Interessar-se i apreciar les produccions dels companys...*" i encara "*legir interpretar i produir imatges com una forma de comunicació...*".

En la pràctica psicomotriu:

Sovint disposan d'un espai en el que se'ls ofereix diferents materials -pintures, fustetes, argila...- i se'ls ajuda per tal que reflecteixin en forma de producció plàstica allò que acaben de viure.

"...Aquestes constitueixen, sovint, les primeres passes en la representació plàstica perquè tradueixen les emocions en gestos organitzats que van constituint-se progressivament en produccions plàstiques representatives".⁽⁷⁾

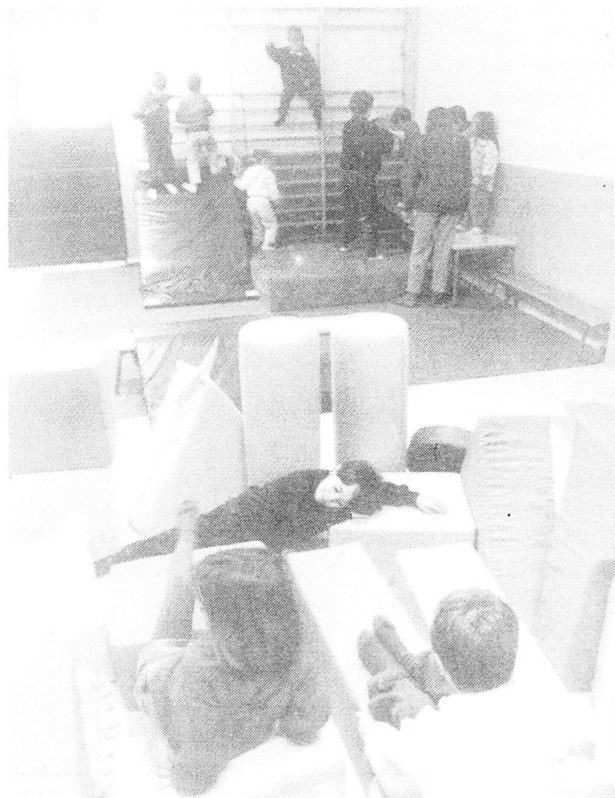
De tota manera el que fins ara he assenyalat té a veure amb la proposta curricular bàsica que no és altra cosa que un marc comú en el que es formulen un conjunt de prescripcions i propostes.⁽⁸⁾

Caldrà però cercar-li i justificar la seva coherència amb el Projecte Educatiu i la Proposta Curricular de cada centre que són els nivells de concreció en els que cal contextualitzar els objectius i metodologies per tal de garantir l'adequada cohesió de la planificació amb les necessitats educatives de cada comunitat.

És aquesta una tasca que correspon, ido, a cada centre.

Vicent Arnaiz.

Menorca

(1) DCB disseny curricular bàsic.
PEC projecte educatiu de centre.
PCC projecte curricular de centre.
PAC pla anual de centre.

PA projecte d'aula.
UD unitat didàctica.
ACI adaptacions curriculars individuals.

(2) COLL, Cèsar: *Psicologia i currículum*. Ed. Laia (Cuadernos de Pedagogía).
Disseny Curricular Bàsic
Part I. Capítol 2.2 : Principis d'intervenció educativa.

(3) En el capítol Principis organitzatius i orientacions didàctiques generals (4.5 aspectes relacionals i afectius: la construcció d'un clima de seguretat).

(4) DCB d'Educació infantil cap. 1 apartat 4.5.
D'altra banda hem de fer referència a l'acord que avui hi ha respecte de l'origen social de les funcions psíquiques superiors (VYGOTSKI...) i per tant, respecte de la influència decisiva del medi -l'organitzat intencionalment a l'escola- en aquest desenvolupament.

(5) Estem fent referència a la progressiva capacitat d'intervenir de forma intel·ligent en el propi entorn. Les

referències teòriques:

-VYGOTSKI:

...Vincles entre aprenentatge i desenvolupament.

...Zona pròxima de desenvolupament.

...Paper de la interacció.

-PIAGET:

...Etapas del desenvolupament.

...Estratègies cognitives.

-AUSUBEL NOVAK:

...aprenentatge significatiu i motivació.

(6) ARNAIZ, P.: *Fundamentación de la práctica psicomotriz*. Ed Seco-Olea.

AUCOUTOURRIER i altres: *La práctica psicomotriz*. Ed Cientific-América.

(7) AJURIAGUERRA: *La escritura del niño*. Ed Laia.
FREINET: *Los métodos naturales. El aprendizaje del dibujo*. Ed. Fontanella.

GISELLE CALMI: *La educación del gesto gráfico*. Ed Fontanella.

(8) *Disseny Curricular Bàsic. Part 1 Capítol 1. Nivells de Concreció MEC.*

Butlleta de subscripció a *PISSARRA*¹

Nom: Adreça:
núm.: pis: C.P.: Població: Tel.:

Se subscriu a *PISSARRA* al preu anual de 1 200 PTA que abona mitjançant:

taló bancari o gir postal a nom de l'STEI
càrrec al compte bancari o d'estalvi²

(¹) Els afiliats a l'STEI reben *PISSARRA* de franc.

(²) En aquest cas heu d'emplenar l'ordre bancària.

ORDRE DE DOMICILIACIÓ BANCÀRIA

Caixa/Banc: Nom del titular:
Agència/Oficina: Adreça:
Població: Població:
Núm de compte o llibreta: Codi postal: Tel.:

Sr. director:

Sou pregat d'atendre a partir d'aquesta data i fins a nou avís els rebuts que us presentarà el **Sindicat de Treballadors de l'Ensenyança de les Illes (STEI)** amb càrrec al meu compte corrent o llibreta indicada.

..... de de 199
(signatura)